

Dagtilbud i Albertslund kommune

- I 2022 vil det ændrede børnetal betyde en årlig merudgift på 9,4 mill. kr. til daginstitutioner og dagpleje

- Der skal bruges 14,6 mill. kr. ekstra, hvis man skal undgå alenearbejde i daginstitutionerne

1. Hovedresultater

Frem til 2022 vil behovet for pladser i dagtilbud i Albertslund kommune ændres svarende til:

6 dagplejepladser
50 vuggestuepladser
36 børnepladser

Det vil koste 9,4 mill. kr. i ekstra driftsudgifter. Hertil kommer behovet for bygning af nye institutioner.

BUPLs undersøgelse af alenetid viser, at 83 pct. af pædagogerne i Albertslund kommune havde alenetid en tilfældig dag med en gennemsnitlig varighed på 47 minutter. Skal der være en ekstra medarbejder til de situationer, hvor medarbejderen i dag er alene med børnene, og antager man, at de nye medarbejdere kan bruge 65 pct. af deres tid sammen med børnene, svarer det til, at der skal ansættes 36,9 flere.

Gennemsnitslønnen for pædagoger og medhjælpere i kommunen var i juli 2017 32841 kr. mdl. Det kan herefter beregnes, at det i 2022 vil koste 14,6 mill. kr. på årsbasis at afskaffe alenetid i Albertslund kommune.

Behovet for dagtilbud de kommende år

De fleste steder i landet ventes en stigning i børnetallet de kommende år. Det skyldes primært, at der vil være flere kvinder i de aldersgrupper, hvor de fleste kvinder får børn. Fra 2017-2022 venter Danmarks Statistik således på landsplan en stigning i antallet af 25-34 årige kvinder på 11 pct.

For Albertslund ser den forventede udvikling således ud:

Tabel 1. Forventet udvikling i børnetallet i Albertslund kommune 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Antal børn					
0-2 årige	910	931	936	952	973	1006
3-5 årige	968	937	966	974	994	1004

Kilde: Kommunens befolkningsprognose

I oktober 2016 var der ifølge kommunens oplysninger til Bureau 2000:

56 børn i dagpleje
468 0-2 årige børn i daginstitutioner
989 3-5 årige børn i daginstitutioner

Sammenholdt med børnetallet i kommunen oktober 2016 for de pågældende aldersgrupper svarer det til, at

6,2 pct. af de 0-2 årige var i dagpleje
51,9 pct. af de 0-2 årige var i daginstitution
100 pct. af de 3-5 årige var i daginstitution

Hvis vi nu antager, at der vil være en tilsvarende andel af børnene de kommende år, der skal i daginstitution/dagpleje, fremgår behovet for flere (eller evt. evt. færre) pladser af tabel 2:

Tabel 2. Ændring i behov for dagtilbudspladser i Albertslund kommune i forhold til 2017 som følge af den forventede udvikling i børnetal

	2018	2019	2020	2021	2022
	Ændret pladsbehov				
Dagpleje	1	2	3	4	6
0-2 årige i institution	11	13	22	33	50
3-5 årige i institution	-31	-2	6	26	36

Kilde: Egne beregninger

Albertslund kommune har i 2017 budgetteret med nettoudgifter på 7,8 mill. kr. til dagpleje og 122,8 mill. kr. til daginstitutioner for børn under skolealderen.¹

Hvis den procentvise ændring i antal indskrevne skal slå tilsvarende igennem i budgetterne, fremgår behovet for regulering af budgettet i forhold til 2017 af tabel 3.²

Tabel 3. Ændring i behov for midler til drift af dagtilbudspladser i Albertslund kommune i forhold til 2017 som følge af den forventede udvikling i børnetal

	2018	2019	2020	2021	2022
	Mill. kr.				
Behov for ekstra midler	-0,5	1,7	3,6	6,3	9,4

Kilde: Egne beregninger

Det skal kraftigt understreges, at tabellen kun viser udviklingen i behovet for midler til drift. Mange steder vil der tillige være behov for nybyggeri. Omkostningerne herved er imidlertid vidt forskellige fra kommune til kommune. Derfor kan de ikke beregnes centralt.

¹ I kommuner hvor man har institutioner med såvel småbørn som skolebørn, indgår de budgetterede udgifter hertil skønsmæssigt med halvdelen.

² For institutionsbørnene er det nuværende antal indskrevne børn og udviklingsbehovet omregnet til et antal børneenheder, idet 0-2 årige børn tæller som to børneenheder. Derefter beregnes en procentvis udvikling i antal børneenheder, og denne procent anvendes i forhold til budgettallene. Antal indskrevne i 2017 er anslået ud fra udvikling i børnetal siden 2016 og 2016-dækningsprocenterne. For dagplejen er beregningen analog. Budgettallene er netttotal, idet det forudsættes, at forældrene bidrager med en uændret andel, hvis pladstallet udvides.

Alenetid i daginstitutionerne

I Albertslund kommune er 83 pct. af det pædagogiske personale alene med en gruppe børn i løbet af en tilfældig dag, og tiden alene varede i gennemsnit 47 minutter. Det fremgår af beregninger på grundlag af BUPLs undersøgelse af alenetid.

Ser man alene på de tilfælde, hvor en medarbejder var alene med mindst 10 børnehavebørn/5 vuggestuebørn i mindst 30 minutter, havde formentlig kun 56 pct. af de pædagogiske medarbejdere i Albertslund kommune denne form for alenetid en tilfældig dag. Den varede til gengæld i gennemsnit 55 minutter.

Enhedslisten har bedt Bureau 2000 beregne, hvad det vil koste at afskaffe alenearbejde i de enkelte kommuner. I Albertslund kommune vil det ifølge disse beregninger koste 14,6 mill. kr. at tilføje en ekstra medarbejder i de perioder, hvor en ansat i dag står alene med en gruppe børn.

Hvis man alene vil undgå de tilfælde, hvor en medarbejder var alene med mindst 10 børnehavebørn/5 vuggestuebørn i mindst 30 minutter, vil prisen være 11,5 mill. kr.

Det skal understreges, at beløbet ikke alene dækker den alenetid, der er en følge af, at man simpelthen ikke kan dække alle børnegrupper ind med to medarbejdere i det sædvanlige arbejdsskema. Det dækker også de situationer, hvor en medarbejder står alene med en børnegruppe som følge af fx sygdom. Men denne form for alenetid kan jo ses som en følge af utilstrækkeligt vikarbudget og/eller, at institutionen er utilstrækkeligt bemanded til, at personalet på de forskellige stuer kan hjælpe til på en anden stue, hvis nogen bliver syge.

Der skal bemærkes, at tallet vedrører den samlede personaleudgift, hvis alenetid skal undgås. Hvis forældrebetalingen øges tilsvarende, vil den kommunale udgift udgøre ca. 80 pct. af de 14,6/11,5 mill. kr.

Sådan er beregningen sket

Hvis man vil beregne, hvad der skal til for at afskaffe alenetid, kan man gå frem som følger:

- 1) Først anslås, hvor mange af de faste pædagogiske medarbejdere i daginstitutioner for småbørn, der har børnetid i kommunen.
- 2) Dernæst anslås, hvor meget en medarbejder med børnene koster i kommunen
- 3) Endelig beregnes, hvad det vil koste at afskaffe alenetid (dvs. ansætte én mere i de perioder, hvor der er alenetid), når man inddrager andel af medarbejdere, der har alenetid og den gennemsnitlige varighed af alenetiden.³

Ad 1) Her anvendes følgende forudsætninger:

³ Det anslås i den forbindelse, at omfanget af alenetid er det samme for pædagoger og pædagogmedhjælpere. I undersøgelsen "Daginstitutionernes hverdag 2017" havde svarpersoner, der var pædagogmedhjælpere eller pædagogiske assistenter omtrent samme hyppighed af alenearbejde som pædagoger.

- Hvis der er data i Danmarks Statistik fra 2016 for antal pædagogiske medarbejdere i vuggestuer, børnehaver og integrerede institutioner i kommunen, anvendes disse data som udgangspunkt. Der fratrækkes en skønsmæssig andel på 5 pct., svarende til andelen af timelønnede inden for de relevante overenskomster. Herved fremkommer et tal for det fastansatte pædagogiske personale.
- Hvis der ikke er data i Danmarks Statistik fra 2016, anvendes i stedet 2014-data, som opreguleres i forhold til udviklingen i antal indskrevne børn fra oktober 2014 til oktober 2016.⁴
- Endelig fratrækkes 2/3 af lederne, idet det anslås, da ikke alene ledere har børnetid.⁵

Ad 2) Prisen for en ekstra medarbejder til børnene beregnes ud fra to størrelser: Gennemsnitslønnen for pædagoger og pædagogmedhjælpere i kommunen og andelen af medarbejdertiden, der går til børnene. Denne sidste anslås forsigtigt til 65 pct.⁶

I Albertslund kommune var der i 2016 omkring 297 pædagogiske medarbejdere i daginstitutioner til børn omregnet til fuldtids (Kilde: Danmarks Statistik 2016). Heraf anslås 273 at have tid med børnene.

61 medarbejdere med børnetid har svaret i BUPLs undersøgelse af alenetid. Af disse havde 83 pct. alenetid en tilfældig dag med en gennemsnitlig varighed på 47 minutter. Det svarer til, at der i gennemsnit på en tilfældig dag mangler 24 medarbejdere i kommunen, hvis man skal undgå alenetid. Antager man, at de nye medarbejdere kan bruge 65 pct. af deres tid sammen med børnene, svarer det til, at der skal ansættes 36,9 flere.

Gennemsnitslønnen for pædagoger og medhjælpere i Albertslund kommune var i juli 2017 32841 kr. mdl. Det kan herefter beregnes, at det vil koste 14,6 mill. kr. at afskaffe alenetid i Albertslund kommune.

56 pct. af medarbejderne i Albertslund kommune har mindst 30 minutters alenetid med mindst 10 børnehavebørn/5 vuggestuebørn⁷. I gennemsnit er disse medarbejdere alene i 55 minutter. Skal dette kompenseres, vil det koste 11,5 mill. kr.

Tallene er bruttotal. Hvis forældrene betaler en andel af standardforbedringen på 20 pct., skal kommunens udgift reduceres tilsvarende.⁸

Hvad er alenetid?

⁴ 2016-data fra Bureau 2000s kommunerundersøgelse. 0-2 årige børn regnes som to børneenheder. Hvis der anvendes 2014 data fratrækkes skønsmæssigt 10 pct., da vikarer ved barsel og ekstraordinært antatte var med i 2014-opgørelsen.

⁵ Tallet er forsigtigt vurderet. I Daginstitutionernes Hverdag 2017 angav 43 pct. af lederne, at de havde fast skemalagt arbejde i en børnegruppe. 24 havde arbejde i en børnegruppe "ind imellem", mens 33 pct. svarede "som hovedregel nej".

⁶ Andelen af tid, der går til børnene er i denne beregning sat højt, idet undersøgelser peger i retning af, at det på landsplan kun er godt halvdelen af tiden, der går til børnene. Dette omfatter imidlertid også ledere, og der skal næppe bruges meget mere tid på ledelse og administration, fordi alenearbejde kommer væk, ligesom man må antage, at de ekstra medarbejdere i det hele taget kan indgå mere i forhold til børnene. De skal dog under alle omstændigheder være med til møder, have pauser osv.

⁷ Dette svarer til den afgrænsning af større børnegrupper, BUPL har anvendt i sin rapport om alenetid.

⁸ Forældrebetalingen er som udgangspunkt 25 pct., men som følge af fripladser og søskenderabat, dækker forældrene i gennemsnit ca. 20 pct.

Man taler om alenetid eller alenearbejde i daginstitutioner, når en af de pædagogiske medarbejdere (en pædagog eller en pædagogmedhjælper) står alene med en hel gruppe børn.

Alenetid er en central størrelse, når man diskuterer kvalitet i daginstitutionerne. Der påstås ganske vist hyppigt i den offentlige debat, at kvalitet ikke kun handler om bemanning. Men uanset hvordan man vender og drejer det, er det elementært, at den pædagogiske kvalitet forudsætter nære relationer mellem det enkelte barn og et pædagogisk personale, der er i stand til at opfange barnets signaler og indgå i et samspil med børnene. Det kan ikke rigtigt lade sig gøre, hvis en pædagog fx står alene med 20 børn – heller ikke hvis man har en veludbygget ledelse, seriøse læreplaner eller andre tiltag, der nævnes som mulige alternativer til mere personale. Hertil kommer, at alenearbejde kan indebære en risiko for, at man ikke kan håndtere uforudsete situationer på en ordentlig måde.

Langt de fleste daginstitutioner søger da også at undgå alenearbejde. Men når en leder skemalægger personalets tid, er der en række opgaver, som kommunen kræver *skal* løses, mens lederen har mere frie hænder i forhold til arbejdet i børnegrupperne. Det drejer sig om ledelse, administration, mødevirksomhed, dokumentation, personalets overenskomstsmæssige pauser mv. Forskellige undersøgelser peger i retning af, at disse opgaver tager op imod halvdelen af tiden.

Hertil kommer, at der er perioder af dagen, hvor man må have mindst tre medarbejdere på en børnegruppe, hvis det skal fungere fornuftigt. Det er fx forudsætningen for, at en mindre gruppe kan gå fra til sprogarbejde, rytmik eller andre planlagte forløb. Og når børnene midt på dagen skal spise, på toilettet og evt. lægges til at sove, er der også brug for ekstra voksne.

Når en leder lægger skema, kan hun derfor stå i den situation, at der ikke er to medarbejdere pr. børnegruppe, når planlagte forløb og andet arbejde end arbejde med børn er dækket ind. Man kan søge at sikre to medarbejdere ved at slå grupperne sammen i ydertimerne, hvor der er få fremmødte børn. Men det er heller ikke altid nok.

I forhold til alenearbejde ved sygdom, vil en institution typisk søge at flytte en medarbejder fra én stue til en anden, hvis der er sygdom på stuen – eller lederen vil gå ind og ”vikariere”. Det forudsætter dog, at der er tilstrækkeligt personale i hele institutionen til, at dette kan lade sig gøre. Alternativt, at der er tilstrækkeligt midler til at ansætte vikar.

To undersøgelser

Omfanget af alenearbejde er i foråret 2017 kortlagt i to undersøgelser:

BUPL har i årets begyndelse stillet følgende spørgsmål til et repræsentativt udsnit af medlemmerne:

Var du alene med den samlede børnegruppe i perioder af din arbejdsdag i går?

Hvis pædagogen havde alenetid på en tilfældig dag, spørges desuden om, hvor lang tid, hun var alene om børnene, og hvor mange børn, hun var alene med.

Undersøgelsen skelner ikke mellem fx skemalagt alenetid og alenetid, der skyldes sygdom.

På landsplan er det $\frac{3}{4}$ af de medarbejdere, der har børnetid, der har haft alenearbejde.⁹

⁹ Dvs. ledere uden børnetid indgår ikke.

Bureau 2000 gennemførte samtidig en rundspørge til et repræsentativt udsnit af institutioner, hvor ledere og medarbejdere blev spurgt om alenetid (Daginstitutionernes Hverdag 2017). Her blev alenetiden opdelt i forskellige *typer* af alenearbejde:

I et spørgeskema til *lederne* blev disse bedt om at angive, om der på en sædvanlig dag var *skemalagt* alenearbejde på en tilfældig stue inden for den periode, hvor alle stuerne var åbne. Svarene fordelte sig således:

- 48 pct. havde ikke skemalagt alenearbejde i den sædvanlige arbejdsplan
- 18 pct. havde en periode på op til 30 minutter, hvor en medarbejder var alene med gruppen
- for 15 pct. udgjorde alenetiden 45-60 minutter
- 7 pct. havde alenetid på over en time, men mindre end 2 timer
- 12 pct. havde skemalagt alenetid på 2 timer eller mere.

Hertil kommer, at man i halvdelen af institutionerne havde en medarbejder alene i institutionerne om morgenen, og de fleste steder lader man en medarbejder være alene i den sidste del af åbningstiden.

Spørger man stuemedarbejderne oplever tre fjerdedele i denne undersøgelse, at perioder, hvor de er alene med børnene, indgår i deres faste arbejdsskema – enten mens alle grupper er åbne eller i ydertimerne, hvor grupperne er slået sammen.

46 pct. af stuemedarbejderne arbejder regelmæssigt på legepladsen efter kl. 15. Knap halvdelen af disse er alene med børnene efter kl. 15 i mindst en halv time mindst en gang om ugen.

Ud over det *skemalagte* alenearbejde er stuemedarbejderne blevet spurgt, hvor hyppigt de oplever at være alene med en børnegruppe i mindst 30 minutter på grund af sygdom mv.

- 10 pct. angiver, at det sker næsten dagligt
- 19 pct. oplever, at det sker et par gange om ugen
- 17 pct. oplever, at det sker ca. en gang om ugen
- 20 pct. mener, det sker et par gange om måneden
- 8 pct. mener, det sker ca. en gang hver måned
- Kun 26 pct. mener, det sker sjældent eller aldrig

Når det gælder *niveaulet for* medarbejdernes alenetid stemmer resultaterne fra de to undersøgelser rimeligt godt overens.

Men ellers kan resultaterne ikke umiddelbart sammenlignes. I BUPLs undersøgelse spørges om alenetidens varighed uanset om den er skemalagt, skyldes sygdom eller finder sted på legepladsen. I Bureau 2000s undersøgelse belyses disse former for alenetid hver for sig, og varigheden er belyst gennem intervaller.

I nærværende analyse anvendes BUPLs undersøgelse, da den vurderes som repræsentativ på kommuneniveau. Dog udgår kommuner med få besvarelser¹⁰.

¹⁰ Kommuner med færre end 20 besvarelser i alt og med mindre end 15 svar på alenetidens længde er taget fra. Det drejer sig om 13 kommuner.

Man kan spørge, om det er rimeligt at medregne alenetid, der skyldes sygdom (som formentlig ofte har lang varighed). Men hvis en medarbejder er alene med børnegruppen ved sygdom, er det et tegn på, at de øvrige grupper er så sparsomt bemandede, at de ikke kan afse en medarbejder til at træde til.

Tilsvarende kan man spørge, om man behøver to medarbejdere på legepladsen det sidste kvarter på dagen, hvis der kun er tre børn derude. For at imødegå en diskussion om dette, er der gennemført en beregning, hvor man alene ser på, hvad det vil koste at afskaffe alenearbejde, hvor det drejer sig om mindst 10 børnehalebørn/5 vuggestuebørn i mindst 30 minutter.